

FARKLI SPOR BRANŞLARINDAKİ ELİT SPORCULARIN SOSYAL BECERİ DÜZEYLERİNİN SEÇİLMİŞ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN KARŞILAŞTIRILMASI

COMPARISON OF SOCIAL SKILL LEVELS OF ELITE SPORTSMEN AT DIFFERENT SPORTS BRANCHES ACCORDING TO SELECTED VARIABLES

Emin Daim GEZER¹, Cem Sinan ASLAN², Oğuzhan DALKIRAN³, Ertan KILCIGİL⁴

Öz

Bu araştırmada, Türkiye'deki birinci lig düzeyinde takım ve bireysel spor dallarında yer alan sporcuların sosyal beceri düzeylerinin belirlenmesi ve sosyal becerilerinin yaş, eğitim düzeyi, spor türü, 14 yaşına kadar yaşadığı il ve vücut temaslı ve vücut temassız spor branşı değişkenlerine göre karşılaştırılması amaçlanmıştır. Araştırmaya, 1. Lig düzeyindeki 30 futbolcu, 43 voleybolcu, 42 güreşçi ve 38 atlet olmak üzere toplam 153 sporcu katılmıştır.

Veriler, Riggio (1986) tarafından geliştirilen ve Yüksel (2004) tarafından Türkçeye uyarlanan "Sosyal Beceri Envanteri" ile toplanmıştır. 90 maddeden oluşan envanter; 6 alt ölçeğe sahip ve her bir alt ölçek 15 maddeden oluşmaktadır. Envanterden toplanan verilerin analizi SPSS (ver.13) istatistik programı kullanılarak yapılmıştır. Karşılaştırmalarda, anlamlılık düzeyi olarak 0,05 değeri kabul edilmiştir.

Karşılaştırma sonuçlarına göre; takım sporcularının sosyal beceri düzeyleri, bireysel sporculardan daha yüksektir. Vücut temaslı (futbol, güreş) ve vücut temassız (voleybol, atletizm) spor branşlarındaki sporcular arasında sosyal beceri düzeyleri açısından anlamlı bir farklılık yoktur. Toplam sosyal beceri puanları, her bir branşa göre tek tek karşılaştırıldığında; futbol ve voleybol branşı sporcularının, güreş ve atletizm branşı sporcularına göre daha yüksek sosyal beceriye sahip oldukları tespit edilmiştir.

¹ Milli Eğitim Bakanlığı, Kütükçü Alibey Ortaokulu, Ankara, emindaim@hotmail.com

² Yrd.Doç.Dr., Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Burdur, csaslan@mehmetakif.edu.tr

³ Yrd.Doç.Dr., Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Burdur, odalkiran@mehmetakif.edu.tr

⁴ Serbest araştırmacı

Korelasyon analizi sonuçlarına göre ise; 14 yaşına kadar yaşanılan yer ile sosyal beceri düzeyi arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmezken, sporcuların eğitim düzeyleri ile Duyuşsal duyarlılık"alt boyutu arasında ve yaşları ile sosyal becerileri arasında anlamlı ilişki tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Beceri, Takım Sporları, Bireysel Sporlar, Öğrenim Düzeyi, Yaş

Abstract

The purpose of this study was determining and comparing of social skill levels of athletes at the 1. League in Turkey, depends on the age, education level, kinds of sports branches, place of growth and body contact, non-body contact branches. They were 30 football players, 43 volleyball players, 42 wrestlers, 38 athletes and totally 153 athletes participated in this study.

Data were collected in this study by using "Social Skill Scale" was developed by Riggio (1986) and it was adapted to Turkish by Yuksel (1998). It has 90 questions and 6 sub-dimensions. Each sub-dimension consists of 15 items. Data, getting from scale, had been analysed statistically by using SPSS Windows packet programme. Significant level set as 0,05.

According to the results of comparison tests, sportsmen graduated from university had a higher level of the "emotional sensitivity" skill than graduated ones from high school, and also social skill level of team players had higher than individual athletes'. Moreover, there was no statistically significant difference between body contact and non-body contact branches, but football and volleyball players had higher social skills level than wrestlers and athletes according to a total average point of social skills.

According to the correlation analysis results, there was no statistically significant relationship between place of growth until 14-year-old and social skill level. There was a significant relationship between educational level and the sub-dimension "emotional sensitivity" of social skill, and also between age and social skills level of sportsmen.

Keywords: Social Skills, Team Sports, Individual Sports, Level of Education, Age

1. GİRİŞ

Bugüne kadar birçok bilim adamı ve düşünür, içinde yaşanılan toplum için çok önemli olan sosyalleşme olgusunu tanımlamış ve bir kavram olarak bilim dünyasının hizmetine sunmuştur. Bu kavramlar zaman içerisinde değişimlere uğrayıp, sürekli olarak dile getirilmiştir. Birçok bilim adamın ortak görüşü; sosyalleşmenin, insanın daha çok yaşadığı toplumun grup değerlerini öğrenmesi olduğudur. Kızılcelik ve Erjem (1994)'e göre sosyalleşme, bireyin içinde yaşadığı toplumun kültürünü ve toplumdaki rolünü öğrenerek toplumla bütünleşmesi anlamına gelen temel sosyal süreçtir. Yılmaz (2013)'a göre ise, sosyalleşme; toplumla temas yoluyla kültürel unsurların öğrenilmesi ve öğretilmesi sürecidir. Erkal (1996), insan davranışının sosyal çevrenin yönlendiriciliği ile meydana geldiğini ve çevre tarafından öğretildiğini söylerken, Tolan (1987), sosyalleşmenin toplum açısından kültürün kuşaktan kuşağa devrini ve bireyin örgütlenmiş bir toplumsal yaşam içerisinde belirlenmiş normlara uymasını sağladığından bahsetmektedir.

İnsan sosyal bir varlık olduğu için bir arada yaşama eğilimi göstermektedir. Ancak bir arada yaşamak bazı kişiler için kolayca gerçekleştirilebilir bir olguyken bazı kişiler için zordur. Bacanlı (1999) bu kişilerin “beceriksiz”, “sıkılğan”, “utangaç”, “çekingen”, “ürkek”, “tutuk”, “sosyal fobik” vb. olarak nitelendirildiklerini söylemektedir. Sosyal becerilerinde yetersiz olan bu tip bireyler yaşamları boyunca kişiler arası ilişkilerde, duygusal davranışsal alanlarda, okul ve mesleki yaşamlarında çok çeşitli problemlerle karşılaşmaktadırlar (Avcıoğlu, 2005).

Yüksel (2004), sosyal becerileri; “Kişiler arası durumlarda, kişinin kendisi dâhil insanların duygu, düşünce ve davranışlarını anlama ve bu anlayışa uygun davranma yeteneği” olarak tanımlamaktadır. Riggio (1986)’ya göre, sosyal beceriler farklı kuramlar açısından ele alınsa bile kuramsal bakış açısından belirli bir tutarlılık vardır. Çoğu sosyal beceri araştırmacısı, temel bilgiyi gönderme ve alma becerilerinin sosyal becerilerde anahtar rolü olduğu konusunda uzlaşmaya varmışlardır. Son çalışmalarda, sosyal beceriler için temel teşkil edecek iletişim becerileri ve kişiler arası beceriler üzerinde durulmuştur. Araştırmacılar, sözel olmayan iletişim becerilerini de ölçmeye çalışmışlar ve sözsüz mesajlarla yapılan iletişimin, sözsüz sosyal becerilerde önemli yeri olduğunu vurgulamışlardır (Riggio ve ark., 2007).

Sporun, bireyin dinamik sosyal çevrelere katılımını sağlayan bir etkinlik olmasından dolayı, kişinin sosyalleşmesinde ve sosyal becerilere sahip olmasında önemli bir rolü vardır. Modern toplumlarda sporun, çoğunlukla kolektif bir etkinlik olduğu göz önünde bulundurulduğunda, sportif faaliyetler aracılığıyla, spor ile ilgilenen bireyler değişik insan grupları ile sosyal ilişkiye girebilmektedir. Spor, bireyin kendi dar dünyasından kurtularak başka ortamlarda, başka kişilerden, inançlardan, düşüncelerden insanlar ile diyalog içinde bulunmasını, onlardan etkilenmesini ve onları etkilemesini sağlamaktadır. Bu yönü ile sporun yeni dostluklar kurulmasına, pekiştirilmesine ve sosyal kaynaşmaya destek sağladığı söylenebilir (Çaha, 2000). Başlangıçta kişisel bir olgu olarak başlayan sportif faaliyetler, daha sonraları toplumsal bir nitelik kazanmasıyla daha geniş kitlelere ulaşmayı başarmıştır (Küçük ve Acet, 2002).

Spor tek kişiye özgü değildir. Sporun doğasında paylaşma vardır. Rastgele, dağınık, herkesin istediğini yaptığı, birlikteliğin bulunmadığı, ortak amaçların bulunmadığı bir etkinlik spor olamaz. Spor olayı toplumsal bir harektir. Toplumlar spor olayı ile birleşirler, başarıları ortak kırlarlar (Erdemli,1996).

Bu çalışmada amaç, bireysel sporcular ile takım sporcularının sosyal beceri düzeylerinin seçilmiş değişkenler açısından karşılaştırılmasıdır.

2. YÖNTEM

Betimsel araştırma modeli kullanılan ve kesitsel özellik taşıyan bu araştırmaya, 1. Lig düzeyinde yarışmacı 30 futbolcu, 43 voleybolcu, 42 güreşçi ve 38 atlet olmak üzere toplam 153 elit erkek sporcu katılmıştır. Araştırmada, takım ve bireysel spor dallarında yer alan elit sporcuların sosyal beceri düzeyleri belirlenmiş ve sosyal beceri özellikleri yaş, eğitim düzeyi, yapılan spor türü, 14 yaşına kadar yaşanan il ve yapılan branşın vücut temassız veya temassız olma durumuna göre incelenmiştir.

Araştırmada veri toplama aracı olarak; Riggio (1986) tarafından geliştirilen ve Yüksel (1998) tarafından Türkçeye uyarlanan Sosyal Beceri Envanteri (Social Skill Inventory) kullanılmıştır. Envanter;

“Duyuşsal Anlatımcılık, Duyuşsal Duyarlık, Duyuşsal Kontrol, Sosyal Anlatımcılık, Sosyal Duyarlık ve Sosyal Kontrol” olmak üzere 6 alt ölçek içermektedir. Her bir alt ölçekte 15 madde bulunmakta ve envanter toplamda 90 maddeden oluşmaktadır. Envanterin orijinalinin iç tutarlılık katsayısı .94, Yüksel (1998) tarafından yapılan uyarlamaya ilişkin iç tutarlılık katsayısı .92, alt ölçeklerinin iç tutarlılık katsayıları ise; “Duyuşsal Anlatımcılık” .81, “Duyuşsal Duyarlık” .87, “Duyuşsal Kontrol” .80, “Sosyal Anlatımcılık” .89, “Sosyal Duyarlık” .88 ve “Sosyal Kontrol” .89 olarak bulunmuştur.

Bu envanterin uygulandığı sporcular, 14 yaş üstü ve okuma yazma bilen bireylerdir. 5’li likert tipi bir cevaplama anahtarı kullanılarak, 30-45 dakika arasında süren uygulama ile elde edilen envanterin iç tutarlılık kat sayısı .81 olarak bulunmuştur.

Envanterden elde edilen verilerin analizi SPSS (ver.13) istatistik programı kullanılarak yapılmıştır. Shapiro-Wilk testi sonuçları göz önünde tutularak, gruplar arası farklılıkları belirlemek için Kruskal-Wallis analizi, Student t testi ve ANOVA istatistik yöntemleri kullanılmıştır. Varyans analizi ile elde edilen verilerde, farkın hangi gruptan kaynaklandığını bulmak için LSD testi uygulanmıştır. Karşılaştırmalarda anlamlılık düzeyi olarak 0,05 değeri kabul edilmiştir.

3. BULGULAR VE YORUM

Bulguların sunulmasında, katılımcıların sosyal beceri envanterinin tümünden aldıkları puanın kişisel özelliklerine (yaş, öğrenim durumu, 14 yaşına kadar yaşadığı bölge ve spor türleri) göre değişip değişmediğine bakılmıştır. Toplam 153 katılımcıdan elde edilen tanımlayıcı bilgiler ve gruplar arası karşılaştırma sonuçları tablolar halinde gösterilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özelliklerine Göre Frekans ve Yüzdelik Değerleri

Kişisel Bilgiler	Alt Kategoriler	F	%
Ya	15-18 Yaş Arası	56	36.6
	19-22 Yaş Arası	51	33.3
	23-26 Yaş Arası	21	13.7
	27- Yukarısı	25	16.3
	Toplam	153	100
Öğrenim	Lise Mezunu	73	47.7
	Üniversite Mezunu	80	52.3
	Toplam	153	100
14 Yaşına Kadar Yaşanılan Bölge	Marmara Bölgesi	19	12.4
	Ege Bölgesi	9	5.9
	Akdeniz Bölgesi	18	11.8
	İç Anadolu Bölgesi	76	49.7
	Karadeniz Bölgesi	16	10.5
	Doğu Anadolu Bölgesi	15	9.8
Toplam	153	100	
Spor Türü	Bireysel Sporlar	79	51.6
	Takım Sporları	74	48.4
	Toplam	153	100

Katılımcılardan üniversite mezunu olanların sayısı daha fazladır. 14 yaşına kadar yaşanan yerde ise İç Anadolu Bölgesi diğer bölgelerden daha öndedir.

Tablo 2. Katılımcıların Bireysel veya Takım Sporcusu Olma Durumuna Göre Sosyal Beceri Düzeylerine İlişkin Toplam Puanlar

	Duyuşsal Anlatım	Duyuşsal Duyarlılık	Duyuşsal Kontrol	Sosyal Anlatımcılık	Sosyal Duyarlılık	Sosyal Kontrol	Toplam Sosyal Beceri Puanı
Bireysel Sporlar	45.27	46.94	44.46	47.03	45.72	42.65	272.07
Takım Sporları	48.43	49.98	47.55	49.59	47.01	45.29	287.85

Bireysel ve takım sporu yapan her iki grubun sosyal beceri düzeyleri “Orta” seviidedir.

Tablo 3. Katılımcıların Yaşlarına Göre Sosyal Beceri Düzeylerine İlişkin ANOVA Sonuçları

15-18 Yaş (n=56)	19-22 Yaş (n=51)	23-26 Yaş (n=21)	27+ Yaş (n=25)	F	p	Sonuç
273,9	289,8	274,8	276,2	3,95	0,010	p<0,05

Elde edilen veriler yaş değişkeni açısından incelendiğinde; 19-22 yaş grubunun sosyal beceri toplam puanı, diğer yaş gruplarından anlamlı derecede daha yüksektir.

Tablo 4. Katılımcıların Öğrenim Durumuna Göre Duyuşsal Duyarlılık Boyutuna İlişkin t-testi Sonuçları

Öğrenim	n	\bar{X}	S	Sd	t	p	Sonuç
Lise	73	47,31	6,23	151	2,113	0,036	p<0,05
Üniversite	80	49,42	6,10				

Sosyal beceri alt ölçeği olan “Duyuşsal Duyarlılık” boyutu puanı, öğrenim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir ($t_{151}=2,113$, $p<0,05$). Üniversite mezunu sporcuların duyuşsal duyarlılık boyut puanları ($\bar{X}=49,42$), lise mezunu sporculara göre daha yüksektir. Diğer boyutlar ve toplam puan açısından öğrenim durumu değişkenine göre gruplar arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

Tablo 5. Yerleşim Bölgesine Göre Katılımcıların Sosyal Beceri Düzeylerine İlişkin Kruskal-Wallis Analizi Sonuçları

Marmara	Ege	Akdeniz	İç Anadolu	Karadeniz	Doğu Anadolu	χ^2	p	Sonuç
80,84	95,00	71,64	80,50	58,91	61,67	6,596	0,252	p>0,05

Farklı spor branşlarındaki sporcuların “Yerleşim bölgesi” değişkenine göre sosyal beceri düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

Tablo 6. Katılımcıların Bireysel veya Takım Sporcusu Olma Durumuna Göre Sosyal Beceri Toplam Puanlarına İlişkin t-Testi Sonuçları

Spor Türü	n	\bar{X}	S	Sd	t	p	Sonuç
Bireysel	79	272,07	26,36	151	3,830	0,000	p<0,05
Takım	74	287,85	24,41				

Bireysel veya takım sporcusu olma değişkenine göre yapılan karşılaştırmada; takım sporcularının sosyal beceri düzeyleri bireysel branş sporcularına göre anlamlı derecede daha yüksek bulunmuştur ($t_{151}=3,830$, $p<0,05$). Branş değişkenine göre yapılan karşılaştırmada ise; futbol ve voleybol branş sporcuları arasında farklılık yokken, her iki branş sporcularının güreş ve atletizm branş sporcularından anlamlı derecede daha yüksek sosyal beceri düzeyine sahip oldukları tespit edilmiştir ($p<0,05$). Ayrıca; vücut temaslı (futbol, güreş) ve vücut temassız (voleybol, atletizm) spor branşlarındaki sporcular arasında sosyal beceri düzeyleri açısından anlamlı bir farklılık yoktur ($p>0,05$).

4. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Araştırmaya katılan 153 erkek sporcunun yaş ortalaması 20,65 yıl olarak belirlenmiştir. İlgili literatür incelendiğinde, bu araştırmada elde edilen yaş ortalaması, elit erkek sporcularla yapılmış birçok çalışma (Aslan ve ark., 2013; Demirkan ve ark., 2012; Aydın ve ark., 2011; Toksöz ve ark., 2008) sonucu ile benzerlik taşımaktadır.

Bu araştırmada elde edilen sonuçlar incelendiğinde; “Yerleşim bölgesi” değişkenine göre sporcuların sosyal beceri düzeylerinde anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Şahin (1999)’in, yurt dışı yaşantısı geçiren ve geçirmeyen Anadolu Lisesi öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerini incelediği çalışmasında da; yaşanan yerin sosyal beceri düzeyinde herhangi bir fark yaratmadığı sonucuna varılmıştır.

“Öğrenim durumu” değişkenine göre, sosyal becerilerden “Duyuşsal Duyarlılık” alt boyutunda üniversite mezunu sporcular lehine anlamlı derecede daha yüksek sosyal beceri düzeyi saptanmıştır. Ancak diğer alt boyutlarda (Duyuşsal Anlatımcılık, Duyuşsal Kontrol, Sosyal Anlatımcılık, Sosyal

Duyarlılık ve Sosyal Kontrol) herhangi bir anlamlı farklılık tespit edilmemiştir.

Yaş değişkenine göre, “Duyuşsal Anlatımcılık” boyutunda anlamlı bir farklılık saptanmıştır. 15-18 yaş grubu sporcuların, 19-22 yaş ve 27+ yaş grubu sporculara göre “Duyuşsal Anlatım” becerileri anlamlı derecede daha düşüktür. Bu durumda “Duyuşsal Anlatım” boyutunun yaşla birlikte geliştiği söylenebilir. Aynı zamanda 19-22 yaş grubunun “Sosyal Anlatımcılık” becerileri, 15-18 ve 23-26 yaş grubunda yer alan sporculara göre anlamlı derecede daha yüksektir. “Sosyal Duyarlılık” boyutunda ise yine 19-22 yaş grubu sporcuların becerileri, 23-26 yaş ve 27 yaş üzeri sporculardan anlamlı derecede daha yüksektir. “Sosyal Kontrol” boyutunda yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık yoktur.

Bireysel veya takım sporcusu olma durumuna göre sosyal beceri düzeylerinin “Sosyal Duyarlılık” boyutu haricindeki bütün alt boyutlarında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Toplam sosyal beceri puanlarında en yüksek değer takım sporcularınınındır. Ancak bu araştırmadaki sporcular, Yüksel (2004)’in Türk halkına göre düzenlemiş olduğu Sosyal Beceri Envanterinin alt ve üst sınır puanları (251,16 – 310,34) arasında bulunmaktadır. Bu da, her iki gruptaki sporcuların orta düzeyde sosyal beceriye sahip olduklarını ifade etmektedir.

Vücut temaslı (futbol, güreş) ve vücut temassız (voleybol, atletizm) spor branşlarındaki sporcular arasında da sosyal beceri düzeyleri açısından anlamlı bir farklılık yoktur. Toplam sosyal beceri puanları açısından her bir branş tek tek karşılaştırıldığında ise; futbol ve voleybol branşı sporcularının puanları, güreş ve atletizm branşı sporcularından daha yüksektir.

Bu araştırma sonuçlarına göre; sosyal beceri düzeyi düşük kişilerde, bu olumsuz durum spor aracılığı ile aşılma isteniyorsa, kişiler, bireysel sporlardan daha ziyade takım sporlarına yönlendirilerek sosyal beceri düzeylerinde daha yüksek bir gelişme sağlanabilir. Ayrıca; özellikle performans sporcusu olarak yetiştirilme hedefi bulunmayan çocukların, takım sporlarına yönlendirilmesi ile hayata sosyal beceri düzeyi daha yüksek bireyler olarak atılmaları sağlanabilir.

KAYNAKÇA

- Avcıoğlu, H. (2005). *Etkinliklerle Sosyal Beceri Öğretimi*, Ankara: Kök Yayıncılık.
- Aslan, C. S., Karakollukçu, M., Özer, U. (2013). Profesyonel Futbolcuların Seçilmiş Fiziksel ve Fizyolojik Özelliklerinin Profesyonellik Yılı Açısından Karşılaştırılması, *International Journal of Science Culture and Sport*, 1(3):78-87.
- Aydın, K., Sözbir, K., Karlı, Ü., Yüktaşır, B., Yalçın, H. B., Yıldız, N., Tiryaki Sönmez, R. G. (2011). Dikey Sıçrama Sırasında Kısa Mesafe Koşucuları ve Futbolcuların Diz Ekstensör Kaslarına Ait Emg Aktivitelerinin Karşılaştırılması, *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 5(3):242-249.
- Bacanlı, H. (1999). *Sosyal Beceri Eğitimi*, Ankara: Nobel Yayınları, s.33.
- Çaha, Ö. (2000). *Spora Yaslanarak Bir Nefes Alma*, Ankara: Beta Yayınevi.
- Demirkan, E., Ünver, R., Kutlu, M., Koz, M. (2012). Genç Elit Güreşçilerin Fiziksel Ve Fizyolojik Özelliklerinin Karşılaştırılması, *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, Cilt, 6(2):138-144.
- Erdemli, A. (1996). *İnsan, Spor ve Olimpizm*, İstanbul: Sarmal Yayınevi.

- Erkal, M. (1996). *Sosyolojik Açıdan Spor*, Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- Kızılcılık, S., Erjem, Y. (1994). *Açıklamalı Sosyolojik Terimler Sözlüğü*, Ankara: Atilla Kitapevi.
- Küçük, V. ve Acet, M. (2002) Bir Kişilik Özelliği Olarak Suçluluk ve Sporla İlişkisi, *DPÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 7: 369-375.
- Riggio, R. E. (1986). The Assessment of Basic Social Skills, *Journal of Personality and Social Psychology*, 51: 649-660.
- Riggio, R. E., Perez, J. E., Kopelowicz, A. (2007). Social skill imbalances in mood disorders and schizophrenia, *Personality and Individual Differences*, 42(1):27-36.
- Şahin, C. (1999). *Yurt Dışı Yaşantısı Geçiren ve Geçirmeyen Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeyleri*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Enstitüsü, Ankara.
- Toksöz, İ., Sarpyener, K., Karamızrak, S. O. (2008). Blood Lipoprotein Profile Changes of Elite Handball Players Following The Seasonal Preparation Period, *Spor Hekimliği Dergisi*, 43:113-120.
- Tolan, B. (1987). *Toplum Bilimlerine Giriş*, 2. baskı Ankara: Kalite Matbaası.
- Yılmaz, N. (2013). Sosyalleşme Sürecinin Siyasallaşma Boyutu, *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 9(19):319-332.
- Yüksel, G. (2004). *Sosyal Beceri Envanteri*, Ankara: Asıl Yayınevi.